

Vejdirektoratet
Thomas Helsteds Vej 11
Postboks 529
8660 Skanderborg

Att.: Kenneth Vittrup, Vejdirektoratet

Dato: 01.03.2024

Museum Sønderjylland - Arkæologi | Sagsnr.: 24/7338

Arkæologisk udtalelse vedr. kystnært område ved Nordborg i forbindelse med etableringen af Als-Fyn-forbindelsen (Sønderborg Kommune)

Arkæologisk udtalelse i henhold til Museumslovens § 25:

Museum Sønderjylland - Arkæologi har modtaget høringsmateriale vedrørende ovennævnte projekt og har foretaget arkivalsk kontrol og generel arkæologisk vurdering af det berørte område.

Da der er tale om et meget stort undersøgelsesområde har denne udtalelse en mere generel karakter. Det er ikke muligt ud fra det tilsendte materiale at vurdere om eksempelvis overpløjede gravhøje, hvor der kan være bevarede spor efter selve graven i højen, bliver berørt af projektet. Museet beder derfor bygherre om at henvende sig, så snart at det endelige projekt ligger klar. Så kan Museet lave en mere konkret vurdering af projektet.

Yderligere skal det her bemærkes, at denne arkæologiske udtalelse alene forholder sig til forekomsten af og risikoen for at træffe på væsentlige fortidsminder ved anlægsarbejde på landterritoriet inden for den del af det ansøgte område, som ligger i Sønderborg Kommune.

Andre myndigheders ansvarsområder

Museet skal gøre opmærksom på, at der inden for planområdet ligger adskillige fredede fortidsminder, der er beskyttet af Museumslovens §29e. Der må i flg. denne § ikke ske ændringer af nogen art på fortidsminderne. Det er Slots- og Kulturstyrelsen, der er myndighed på dette område.

Hertil kommer, at nogle af de fredede fortidsminder omgivet af en 100 meter beskyttelseszone eller planområdet skærer 100 meter beskyttelseszone til fredede fortidsminder. Der skal derfor

iflg. Naturbeskyttelseslovens §18 søges om dispensation fra beskyttelseszonen, hvis der skal ske anlæg inden for denne. Det er Sønderborg Kommune, som er myndighed på det område.

Yderligere skal Museet gøre opmærksom på, at der ifølge den vejledende udpegning inden for planområdet findes adskillige beskyttede diger, som er omfattet af Museumslovens §29a. Ifølge museumslovens § 29a må der ikke foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende. Det skal her understreges, at der er tale om en vejledende udpegning. Museet opfordrer derfor bygherre til at kontakte Sønderborg Kommune for en udførlig liste over beskyttede diger, da det er Sønderborg Kommune, som er myndighed på dette område.

En liste over digerne og øvrige fortidsminder findes sidst i denne udtalelse som bilag.

Projektbeskrivelse

Efter det oplyste er der med baggrund i Infrastrukturplan 2035 igangsat en forundersøgelse af en fast forbindelse mellem Als og Fyn.

Uddrag fra høringsmaterialet:

Projektbeskrivelse

I forbindelse med forundersøgelsen af en fast forbindelse og rute 405 er der et kystnært område, som varetages af Sund & Bælt, som Vejdirektoratet samarbejder med på projektet. Dette undersøgelsesområde ønskes ligeledes undersøgt.

Anlægsområdet omfatter ca. 432 ha.

Topografisk beskrivelse

Planområdet strækker sig i et område vest for Havnbjerg og Nordborg på den nordlige af Als ud til Lillebælt (se kortbilag).

Der er inden for planområdet registreret adskillige fortidsminder. Det drejer sig blandt andet om mange gravhøje, urnegrave og bopladsspor og voldsteder fra stenalder til middelalder. Der er vedlagt et bilag med gennemgang af alle registrerede fortidsminder og evt. 100 meters beskyttelseszoner samt beskyttede diger gennemgået fra vest mod øst.

Overordnet kan siges, at der på Als findes en tæt forekomst af fortidsminder, hvilket denne gennemgang også belyser.

Museets vurdering

På baggrund af ovenstående er det Museets vurdering, at der overordnet vil være **meget høj risiko** for at træffe på væsentlige, jordfaste fortidsminder ved anlægsarbejde inden for det berørte område.

Museet anbefaler derfor en frivillig forundersøgelse af området forud for planlagt anlægsarbejde, men beder bygherre henvende sig, når projektets ligger fast, så der kan udarbejdes en konkret udtalelse. Da det samlede areal - efter det oplyste – overstiger 5.000 m², skal udgifterne til forundersøgelsen - if. Museumslovens § 26.2 – afholdes af bygherre.

Hvis forundersøgelsen viser, at der findes fortidsminder på området, skal disse udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejdet. I nogle tilfælde er det dog muligt at ændre ved jordindgrebet, så en udgravning ikke bliver nødvendig. Er det ikke muligt, vil udgravningen skulle finansieres af bygherre.

Både de kendte og ukendte jordfaste fortidsminder er omfattet af museumslovens § 27. Derfor skal man, hvis man ved anlægsarbejde støder på et fortidsminde, straks indstille arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, og tilkalde Museum Sønderjylland - Arkæologi.

Videre sagsbehandling

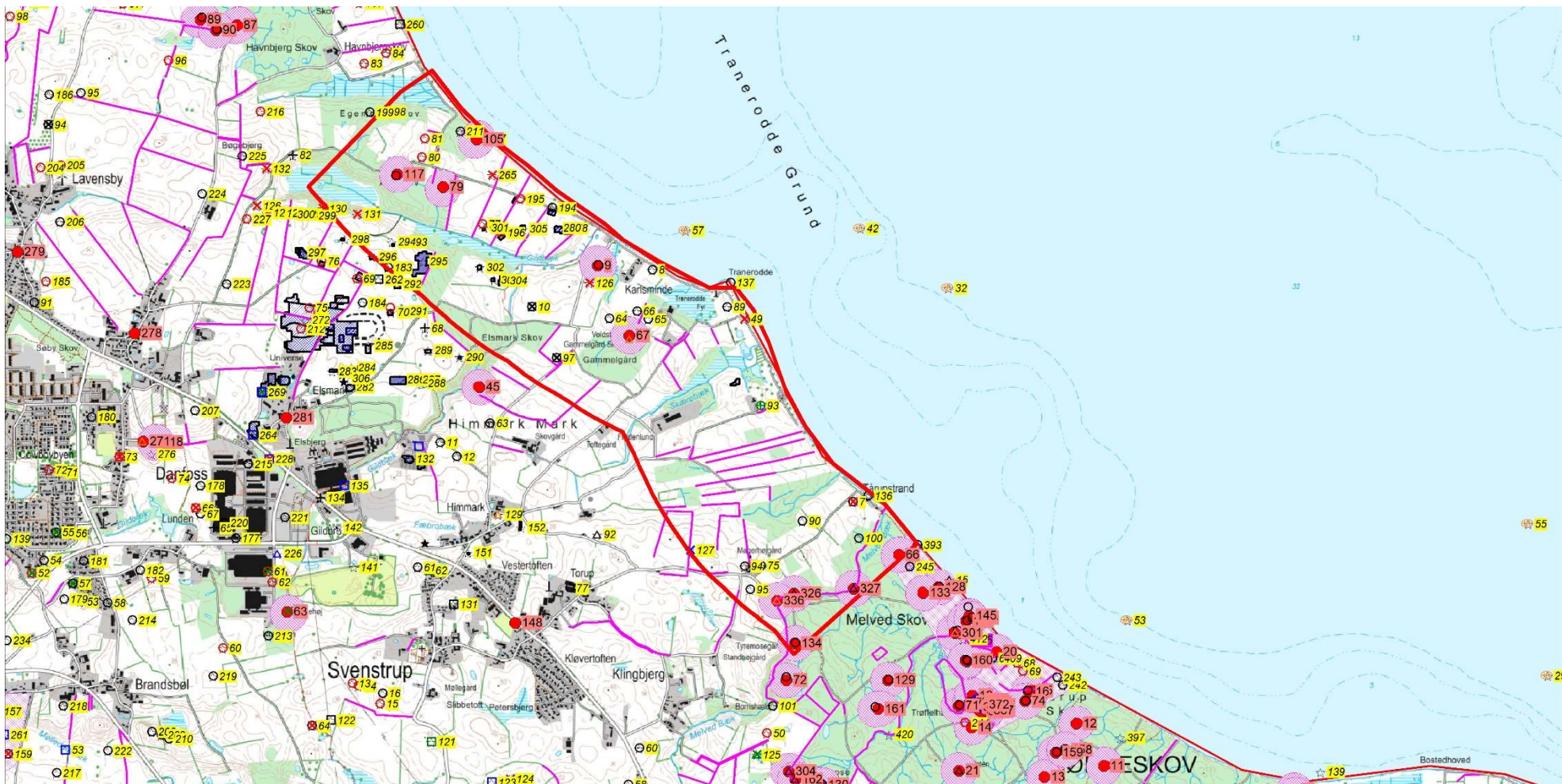
Når projektets endelige udstrækning er fastlagt udarbejder Museet gerne en konkret vurdering af projektet. Vi beder derfor bygherre om at henvende sig, så snart at det endelige projekt ligger klar.

Henvendelse til planer@msj.dk.

Med venlig hilsen

METTE SØRENSEN

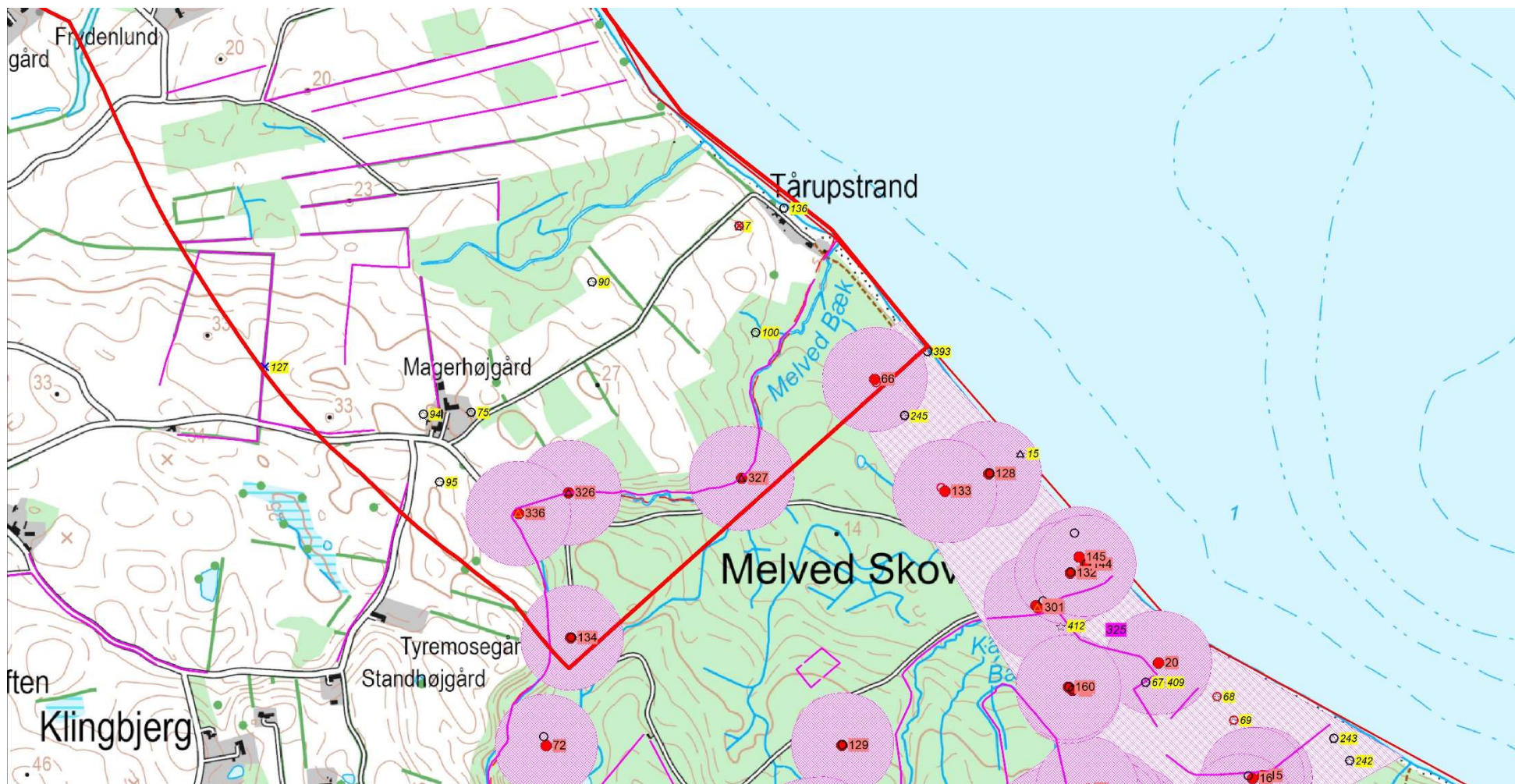
MUSEUMSINSPEKTØR |
ARKÆOLOGI
D +45 65 37 08 32
M +45 21 66 92 64
MESR@MSJ.DK
PLANER@MSJ.DK

Kortbilag 24/7338 vedr. kystnært område ved Nordborg i forbindelse med etableringen af Als-Fyn-forbindelsen (Sønderborg Kommune)

De berørte områder er markeret med rød kontur. Beskyttede diger er markeret med lilla streg. Fredede fortidsminder er markeret med rød cirkel. 100 meter beskyttelseszoner er markeret med lilla skravering. Arkæologiske udgravningsarealer er markeret med blå skravering. Kulturarvsarealer er markeret med lilla skravering på hvid baggrund.

Aktuelt 4 cm kort.

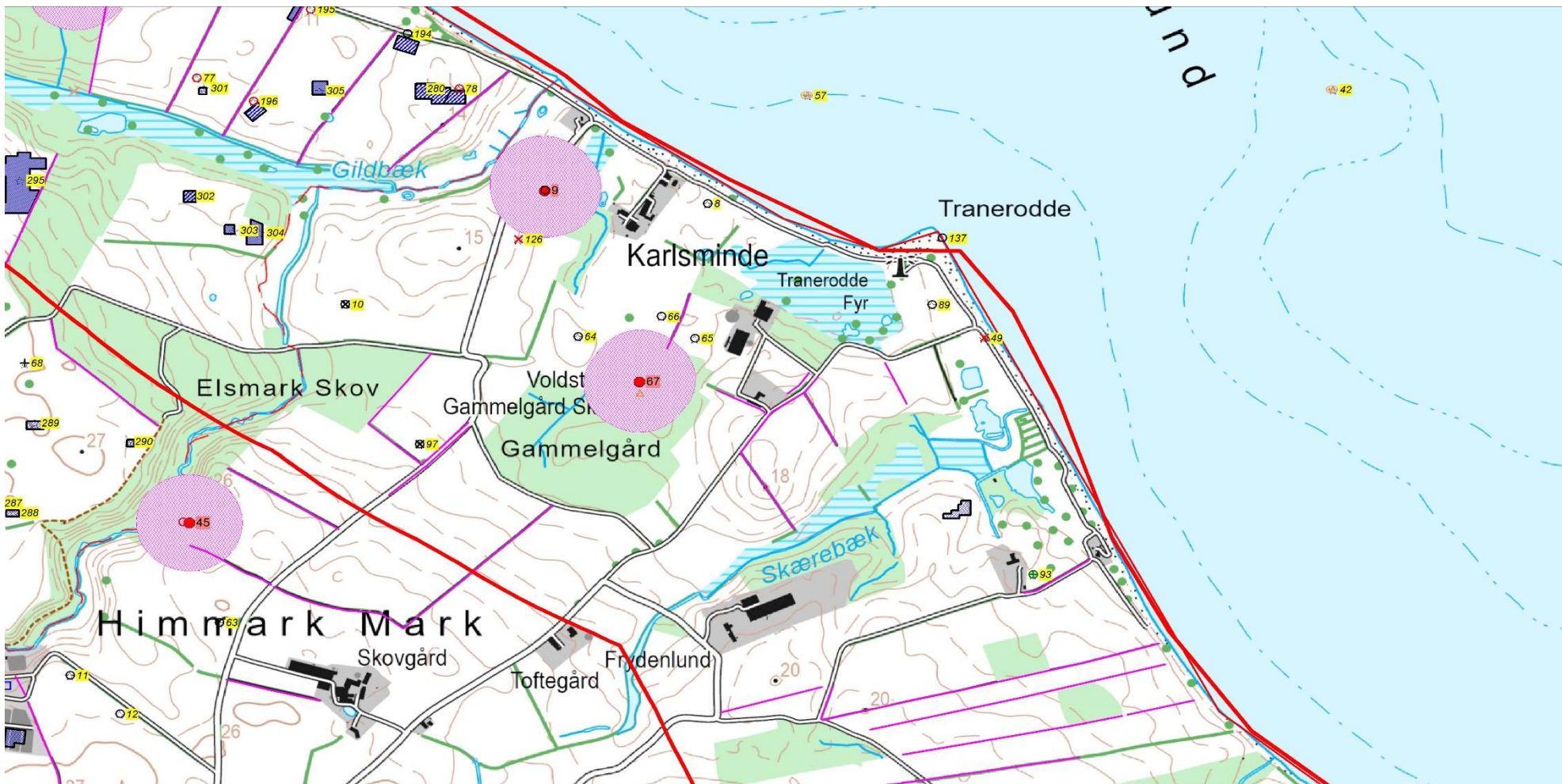

Kortbilag 24/7338 vedr. kystnært område ved Nordborg i forbindelse med etableringen af Als-Fyn-forbindelsen (Sønderborg Kommune)

Detail af undersøgelseskorridoren.

De berørte områder er markeret med rød kontur. Beskyttede diger er markeret med lilla streg. Fredede fortidsminder er markeret med rød cirkel. 100 meter beskyttelseszoner er markeret med lilla skravering. Kulturarvsarealer er markeret med lilla skravering på hvid baggrund.

Aktuelt 4 cm kort.

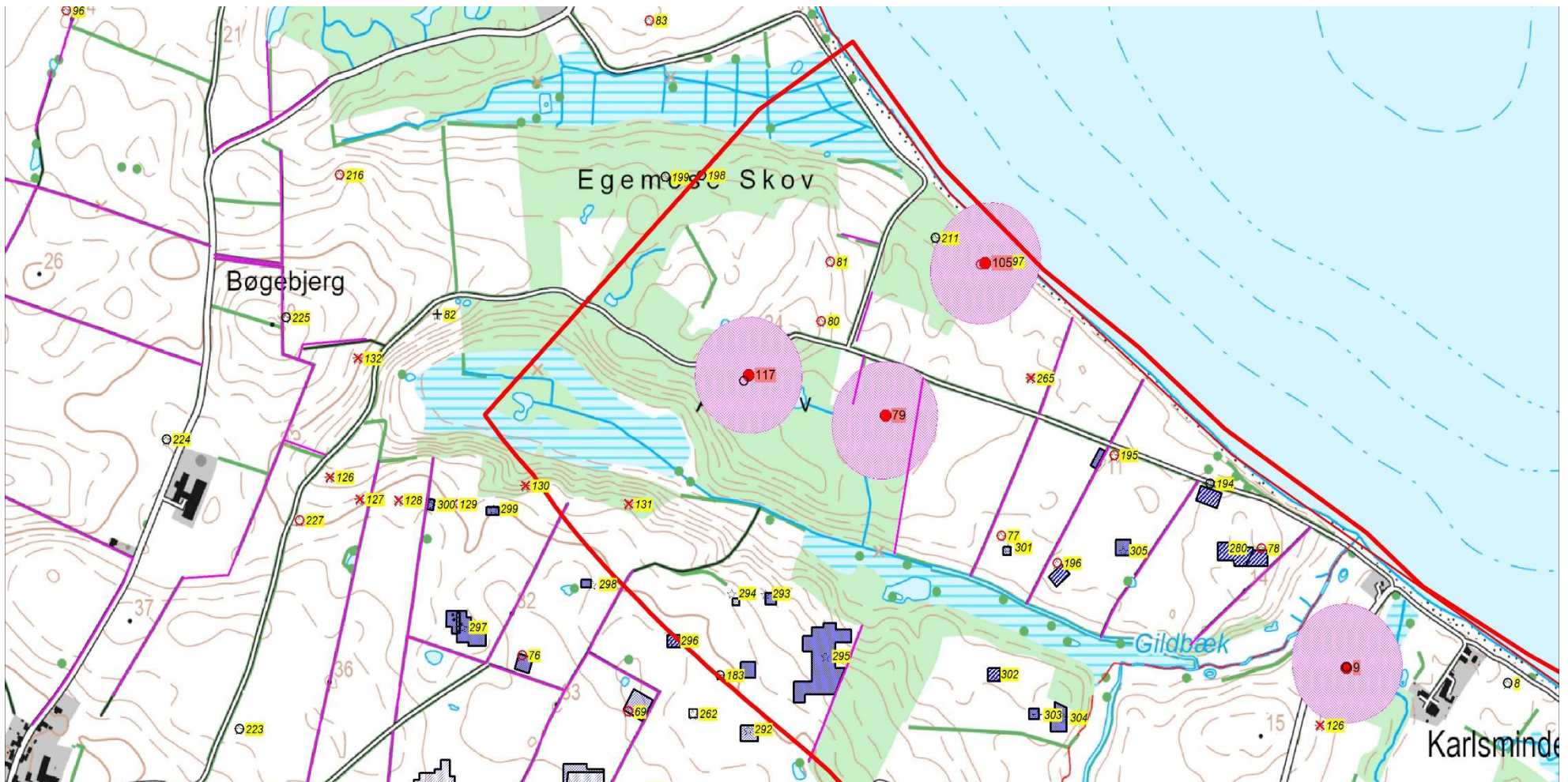

Kortbilag 24/7338 vedr. kystnært område ved Nordborg i forbindelse med etableringen af Als-Fyn-forbindelsen (Sønderborg Kommune)

Detail af undersøgelseskorrideren.

De berørte områder er markeret med rød kontur. Beskyttede diger er markeret med lilla streg. Fredede fortidsminder er markeret med rød cirkel. 100 meter beskyttelseszoner er markeret med lilla skravering. Arkæologiske udgravningsarealer er markeret med blå skravering.

Aktuelt 4 cm kort.

Kortbilag 24/7338 vedr. kystnært område ved Nordborg i forbindelse med etableringen af Als-Fyn-forbindelsen (Sønderborg Kommune)

Detail af undersøgelseskorridoren.

De berørte områder er markeret med rød kontur. Beskyttede diger er markeret med lilla streg. Fredede fortidsminder er markeret med rød cirkel. 100 meter beskyttelseszoner er markeret med lilla skravering. Arkæologiske udgravningsarealer er markeret med blå skravering.

Aktuelt 4 cm kort.

Bilag til 24/7338 – Als-Fyn-forbindelsen Nordborg – Kystnært område

1. Oversigt over registrerede fredede fortidsminder indenfor undersøgelseskorridoren (Museumsloven §27e) 2
2. Oversigt over ikke-fredede fortidsminder indenfor undersøgelseskorridoren..... 5
3. Vejledende oversigt over registrerede beskyttede diger indenfor undersøgelseskorridoren (Museumsloven §29a).....24

Fortidsminderne og digerne er oplistet fra syd mod nord indenfor undersøgelseskorridoren i forhold til medsendte GIS-materiale.

1. Oversigt over registrerede fredede fortidsminder indenfor undersøgelseskorrideren (Museumsloven §27e)

Matrikel	Sb.nr.	Sogn	Fredningsnr.	Type	Beskrivelse fra fredningstekst
38 Nørreskov ejerlav, Egen	134	Egen	4112:34	Rundhøj	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone Høj, 1,5 x 15 m. Mod N hul afgravning af siden. Mod øst synes fyld fra vejen at være kastet op på højfoden. På højen et træ. I skov.
4 Nørreskov ejerlav, Egen	336	Egen	4112:93	Bro	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone Granitplankebro. Broen er opført af kampesten. Gennemløbet er sat af 3 skifter kampesten, hvorpå ligger de ca 35 cm høje og ca 150 cm lange granitplanker. Gennemløbets bredde er ca. 40 cm, dets højde ca. 100 cm, og dets længde ca. 4,30 m. Mod syd er gennemløbet forlænget, således at broens originale søndre front ikke er synlig. Gennemløbets bund er stenlagt og over granitplankerne er ca. 70 cm jordfyld og grus-vejbane. Ved broens nordside er rester af en stensætning på begge sider af gennemløbet. Broen er beliggende ca. 60 m nord for Melved skovfogedhus, hvor vejen gennem Als Nørreskov passerer Melved bæk. Fredningen omfatter broen i dens oprindelig længde (altså ikke den nyere udvidelse mod syd) samt 5 m af vejdæmningen på begge sider af gennemløbet. Ovennævnte mindesmærke må ikke fjernes, udjævnes, ændres, ombygges eller beskadiges på nogen anden måde. Henlæggelse af jord, sten og affald i åløbet under broen må ikke finde sted. Bortset fra almindelig vedligeholdelse skal evt. reparationer ske i samråd med rigsantikvaren.
617 Svenstrup Ejerlav, Svenstrup	326	Egen	4112:102	Dæmning	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone Dæmning. 20 m lang, 6 m bred og 1,5 m høj, orienteret omtrent N-S. Beliggende i statsskov, syd for skellet. Netop lige der i skellet passerer vandløbet og ligeledes fredskovsdiget. Træbevokset i blandet løvskov. Nord for skellet (i privat skov) er dæmningen svær at erkende, men ca 20 m fra skellet/bækken ses en halvbueformet (mod nord) omløbskanal, 25 m lang, 4 m bred og 0,5 til 0,75 m dyb.

					Nov. 2004: fortidsmindet er ikke meddelt til den private ejer, så det er kun den del, der ligger i statsskov, der er beskyttet som fortidsminde.
38 Nørreskov ejerlav, Egen	327	Egen	4112:103	Dæmning	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone Dæmning/laksefang. 35 m lang, 7 m bred og 1,25 m høj, orienteret omtrent VNV-ØSØ, i statsskoven, ØSØ for bækken. Rundt om ØSØ-enden går en omløbskanal, 3 m bred og 0,75 m dyb. Kanalen er ca 20 m lang og bøjer i en ret vinkel rundt om enden af dæmningen. 6 m fra vandløbet, på VNV-siden (uden for statsskovens areal) ses yderligere 6 m af dæmningen. Der er et 11 m gab mellem de to stykker dæmning, hvor såvel bækken som fredskovsdiget passerer. Træbevokset. I mellemaldrende løvskov. Nov. 2004: Fortidsmindet er ikke meddelt til den private ejer, så det er kun den del af fortidsmindet, der ligger i statsskov, som er beskyttet som fortidsminde.
38 Nørreskov ejerlav, Egen	66	Egen	4112:94	Rundhøj	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone Dyссерest, 0,5 x 14,0 x 11,0 m. I skov.
641 Svenstrup Ejerlav, Svenstrup	67	Svenstrup	4112:89	Borg/voldsted	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone Fredningsnummer: Der er sat ? ved det på blåt kort. Ejerlav: Svendstrup, art. 21, bd. I, bl. 21. Voldsted i Gammelgårds skov. Voldstedet består af en lav, nærmest rund banke, ca. 6 - 8 m i diameter omgivet af en nu sumpet ringgrav. Voldstedet ligger i skov. På borgbanken står en højstammet eg.
632 Svenstrup Ejerlav, Svenstrup	9	Svenstrup	4112:13	Rundhøj	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone Ejerlav: grundbog Svendstrup, bd. I, bl.15, krtbl. 1, prcl. 114/19, art. 15. Høj, 0,7 x 14 m. Bevokset med bøg i lille bøgeskov.
688 Svenstrup Ejerlav, Svenstrup	45	Svenstrup	4112:14	Rundhøj	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone Ejerlav: grundbog Svendstrup, bd. I, bl. 12, krtbl. 7, prcl. 68, art. 288. Tingl.: 31710 1933, menighedsrådet. Afmærkn.: MS 1934, J. Raklev, nær højfod mod NØ. Høj, "Brokhøj", 1 x 15 m, beliggende i krattet "Ku". Heri stenkammer dannet af 4 bæresten, idet sten mod sydøst mangler. Kammerets længde (NV-SØ) er ca. 1 m bredden 0,35 - 0,45 m.
560 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	79	Havnbjerg	4112:8	Langhøj	FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone

					<p>Ejerlav: grundbog Havnbjerg, bd. I, bl. 46, art. 46, kortbl. 2, parc. 44.</p> <p>Afmærkn.: MS 1934, J. Raklev, ved foden midt på sydøstre langside.</p> <p>Langdysse, 2 x 18 x 25 m (NØ-SV). Omtrent midt i højen et kammer ca. 2 m langt i NØ-SV og 0,7 m bredt, dannet af en sten i hver af siderne, den lavere tærskelsten mod sydvest. Over kammeret en stor overligger. Af randsten ses nu 7, hvoraf kun den midt på sydøstre langside synes at være oprindelig. Bevokset med græs og træer.</p>
5733 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	105	Havnbjerg	4112:6	Langhøj	<p>FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone</p> <p>Ejerlav: grundbog Havnbjerg, bd. I, bl. 46, art. 46, kortbl. 2, parc. 21.</p> <p>Langdysse, 0,5 x 12 x 35 m (N-S). På højningens vestre side og fod ligger 12 store sten. Bevokset med græs og træer i skov. (Fredningsvær. på sin plads).</p>
504 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	117	Havnbjerg	4112:7	Rundhøj	<p>FREDET – Afkaster 100 meter beskyttelseszone</p> <p>Ejerlav: grundbog Havnbjerg: bd. I, bl. 2, krtbl. 2, prcl. 37, art. 2.</p> <p>Høj, 1,8 x 24 m. Toppen afgravet og i forbindelse hermed er siden udfladet mod nord og nordøst. Af randsten er bevaret mod øst 1, mod sydvest 2. Bevokset med urter og nogle træer.</p>

2. Oversigt over ikke-fredede fortidsminder indenfor undersøgelseskorridoren

Matrikel	Sb.nr.	Sogn	Lokalitet og journalnummer	Type	Beskrivelse og bemærkninger
38 Nørreskov ejerlav, Egen	325	Egen	Melved Skov	Kulturarvsareal af national betydning	Intet sted i Sønderjylland findes der så mange velbevarede, synlige fortidsminder som på Als, og tættest ligger de i Nørreskoven og Sønderskoven. Kulturarvsarealet strækker sig over den nordlige del af Nørreskoven, en del af Melved Skov. Nørreskoven, som strækker sig i et 9 km langt bælte langs nordøstkysten af Als, ligger der mere end 100 gravhøje, hvoraf langt størsteparten er fredede. Højene spænder i tid fra bondestenalderens langhøje til vikingetidens gravpladser. Overalt i skoven støder man på fortidens gravminder, ligesom der imellem disse findes registreret adskillige bopladser fra forskellig tid. Nørreskoven og de kulturhistoriske levn, som her netop på grund af skovens beskyttende dække er velbevarede, er af enestående værdi. Generelt må de mange fredede anlæg betragtes som ikke truede.
29 Nørreskov ejerlav, Egen	393	Egen	Melved Skov	Rundhøj, oldtid	2008: Sporene efter tre gravhøje er ved lavvande blevet set i strandkanten ved Traneodde. Den første lige ud for nordsiden af spidsen ved Traneodde (Svenstrup sogn). De to øvrige henholdsvis 1,5 og 1,9 km syd for Traneodde (hvh Svenstrup og Egen sogn). Observationen er gjort af Johannes Diederichsen, Oldenorvej 8, 6430 Nordborg. Han har i marts 2006 tilsendt museet information om iagttagelsen, med samt et udsnit fra 4cm-kortet med angivelse af højenes beliggenhed.
620 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	95	Svenstrup	Svenstrup	Rundhøj, oldtid	1955: 247-248 [sb. 94-95] To overpløjede høje (grå) ved "Magerhøj", ved vejen fra Svenstrup til Nørreskoven.
3 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	75	Svenstrup	Svenstrup	Rundhøj, oldtid	1955: Overpløjet høj (grå).
613 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	94	Svenstrup	Svenstrup	Rundhøj, oldtid	1955: 247-248 [sb. 94-95] To overpløjede høje (grå) ved "Magerhøj", ved vejen fra Svenstrup til Nørreskoven.
618 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	100	Svenstrup	Svenstrup	Rundhøj, oldtid	1955: Rund høj (grå) tværmål ca. 10 m, høj 0,4-0,5 m. I højens midte stenpakning, tilsyneladende uberørt

					bronzealderhøj. Højen ligger i skov, men udenfor statsskovens grænse på, Svenstrups jorder.
571 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	136	Svenstrup	HAM 4847 Melved Skov	Rundhøj, oldtid	2006: Sporene efter tre gravhøje er ved lavvande blevet set i strandkanten ved Traneodde. Den første lige ud for nordsiden af spidsen ved Traneodde (Svenstrup sogn). De to øvrige henholdsvis 1,5 og 1,9 km syd for Traneodde spids (hhv. Svenstrup og Egen sogn). Observationen er gjort af Johannes Diederichsen, Oldenorvej 8, 6430 Nordborg. Han har i marts 2006 tilsendt museet information om iagttalelsen, med samt et udsnit fra 4cm-kortet med angivelse af højenes beliggenhed.
572 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	7	Svenstrup	Taarup	Rundhøj, yngre stenalder	1920: Større overpløjet og stærkt udpløjet, rund Højning paa Randen af en Banke med jævnt Fald mod Stranden. En stor Mængde Sten, hovedsagelig mindre, enkelte saa store, at en Mand kun med Besvær vilde kunne løfte dem, ses lige at være pløjede op. Formentlig udpløjet Høj. 1955: Rundhøj (grå) overpløjet, dog ret anelig. På højen fandt jeg 5.10.1936 en flintøkse (kat. nr. 3855). Raben.
614 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	90	Svenstrup	Himmark	Rundhøj, oldtid	1955: Rund høj (grå) overpløjet og stærkt udjævnet.
613 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	127	Svenstrup	HAM 2998 Magerhøjgård	Enkeltfund, ældre romersk jernalder	1993: Fund af lerkarskår (ældre romersk jernalder) i forbindelse med en rekognosceringstur på en mark øst for Svenstrup. 1996: Opsamling af skår.
165 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93	Svenstrup	Svenstrup	Rundhøj, yngre stenalder og brandgrav, bronzealder	1943: Ved dræningsarbejder fandtes en lille oval stenkiste af 9 sten med flad dæksten. Kisten indeholdt brændte ben og en flintdolk af type VI [beretning af J. Raben fra den 16.8.1943 på MSS]. 1955: Stenkiste (grøn) næsten udjævnet høj med flintdolk og brændte ben, se bilag. 1981: Flintdolken blev stjålet fra finderens og ejerens.
1 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	149	Svenstrup	HAM 6424 Frydenlund	Kogestensgrubefelt, bronzealder-førromersk jernalder	2022: Prøvegravning. Forundersøgelse før etablering af adgangsvej og oplagsplads i forbindelse med oprensning af forurenede strand. der blev fundet et område med

					udsmidslag fra førromersk jernalder, samt to områder med kogegrubefelter. 2022: Udgravning. Der blev udgravet to kogestensgrubefelter, hvoraf det ene må dateres til førromersk jernalder, mens det største antagelig stammer fra bronzealder Området er færdigundersøgt.
576 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	49	Svenstrup	Tranerodde	Enkeltfund, yngre stenalder	1990: Nær Tranerodde, paa sandet Terræn, fundet en Skafttapøkse, hugget af den forreste Halvdel af en tyknakket Grønstensøkse. Tilhører Fru Nissen, Sønderborg.
644 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	89	Svenstrup	Karlsminde Fyr	Rundhøj, oldtid	1955: Rund høj (grå) syd for Karlsminde fyr - overpløjet og stærkt udjævnet.
641 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	64	Svenstrup	Karlsminde	Rundhøj, oldtid	1955: 102-104 Tre rundhøje (grå) overpløjet.
438 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	65	Svenstrup	Karlsminde	Rundhøj, oldtid	1955: 102-104 Tre rundhøje (grå) overpløjet.
343 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	66	Svenstrup	Karlsminde	Rundhøj, oldtid	1955: 102-104 Tre rundhøje (grå) overpløjet.
634 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	97	Svenstrup	Himmark	Rundhøj, oldtid	1955: Højtomt (grå) stærkt udpløjet. Her gravede ejeren, grdj. Møller, Himmark, 1895 en stor stenpakning op. I midten lå en stor sten, der blev sprængt og kørt bort på syv-otte læs. Mellem stenene omkring den store fandtes ituslagne kar. 2006: Johannes Diederichsen, Oldenorvej 8, 6430 Nordborg, har i forbindelse med forevisning af et kortprint med markering af registrerede gravhøje til gårdejer Peter Møller, Voldgade 11 Himmark, 6430 Nordborg, fået oplyst at gravhøjen sb 97 er fejlaftsat. Den ligger retteligt i hjørnet af marken øst for den mark hvor gravhøjen hidtil har været registreret. Gravhøjens rigtige afsætning er således: 553.520/6100.040 (utm 32(ed50))
571 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	137	Svenstrup	Tranerodde	Rundhøj, oldtid	2006: Sporene efter tre gravhøje er ved lavvande blevet set i strandkanten omkring Traneodde. Den første lige ud for nordsiden af spidsen ved Traneodde (Svenstrup sogn). De to øvrige henholdsvis 1,5 og 1,9 km syd for Traneodde spids (Egen sogn). Observationen er gjort af

					Johannes Diederichsen, Oldenorvej 8, 6430 Nordborg. Han har i marts 2006 tilsendt museet information om iagttagelsen, med samt et udsnit fra 4cm-kortet med angivelse af højenes beliggenhed.
566 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	10	Svenstrup	Himmark	Rundhøj, oldtid	1920: Der angives paa denne Mark at have været en nu helt sløjftet Gravhøj. Der skal være opgravet større Sten og være fundet Stenredskaber. Pladsen kan ikke eftervises med Sikkerhed og Kortlægningen er derfor neppe nøjagtig. 1955: Overpløjet høj (grå).
641 Svenstrup ejerlav, Svenstrup		Svenstrup	HAM MSJA 41 Gammelgård	Detektorfund, middelalder	Mønt (Longcross) og segl fundet ved detektorafsøgning.
632 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	126	Svenstrup	HAM 1916 Himmark Strand	Enkeltfund, yngre stenalder	1986: Ved rekognoscering fandtes skrabere, flækker og stykker af slebne mejsler fra yngre stenalderboplads.
578 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	8	Svenstrup	Himmark	Rundhøj, oldtid	1920: Udpløjet Banke lige ud til Stranden. I den tidligere Beskrivelse af Als (Sven Müller) sikkert med Urette betegnet som Gravhøj. 1955: Overpløjet høj (grå).
185 Lunden ejerlav, Havnbjerg	304	Havnbjerg	HAM 6210 Havnbjerg omr. 23	Boplads, stenalder	2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).

					<p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 304 (HAM6210 Havnbjerg omr. 23): Et toskibet neolitisk hus samt to gruber med neolitiske flintartefakter og potteskår. Ca. 25 m SSØ for huset fandtes et større dødishul med en velbevaret udsmidslag fra yngre tragtbægerkultur eller enkeltgravskultur. I en lille stikprøve fandtes store mængder af bearbejdet flint samt keramik og få knogle-/tandrester. Bunden af dødishullet blev ikke nået, hvorfor bevaringsforhold og evt. ældre arkæologisk interessante aflejringer ikke blev afdækket. Området er på 1.455 m2.</p> <p>Området er ikke færdigundersøgt.</p>
185 Lunden ejerlav, Havnbjerg	303	Havnbjerg	HAM 6209 Havnbjerg omr. 22	Boplads, stenalder	<p>2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 303 (HAM6209 Havnbjerg omr. 22): Formodet toskibet neolitisk hus – kun to stolpehuller dog erkendt. Huset ligger inden for en tæt overfladisk spredning af neolitiske flintartefakter, som peger på en datering til yngre tragtbægerkultur /enkeltgravskultur. Én af stolperne (A657) rummede flere flækker. Lige øst for</p>

					<p>stolperne findes rester af et udsmidslag. Området er på 398 m²</p> <p>Området er ikke færdigundersøgt.</p>
185 Lunden ejerlav, Havnbjerg	302	Havnbjerg	HAM 6208 Havnbjerg omr. 21	Boplads, stenalder	<p>2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 302 (HAM6208 Havnbjerg omr. 21): Toskibet neolitisk hus med tre tagbærende stolper. I to af stolperne fandtes bearbejdet flint og keramik. Huset ligger inden for en tæt spredning af neolitiske flintartefakter, som peger på en datering til yngre tragtbægerkultur/enkeltgravskultur. Området er på 600 m².</p> <p>2021: Udgravning. Arkæologisk undersøgelse i forbindelse med etablering af et ferieresort på Nordals ved Havnbjerg. Et areal på ca. 156 hektar blev i 2019 forundersøgt, hvorved i alt 35 fundlokaliteter blev lokaliseret. Lokaliteten Havnbjerg område 21 (HAM 6208, Sb 302 Havnbjerg sogn) er én ud af disse lokaliteter: Et areal på ca.589 m² blev i 2021 afdækket hvorved der blev registreret et kulturlag og en grube. I</p>

					<p>kulturlaget blev der udvalgt og soldet to kvadratmeterfelter, som indeholdt afslag, skraber, en økse og keramik med og uden ornamentik. Fundene kan dateres til MNII-III. Der blev ikke foretaget naturvidenskabelige undersøgelser. Ved forundersøgelsen blev der desuden udgravet et to-skibet hus med tre tagbærende stolper daterende typologisk til tragtbægerkultur.</p> <p>Området er færdigundersøgt.</p>
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	78	Havnbjerg	HAM 6216 Brodalsminde (Havnbjerg omr. 34)	Rundhøj, yngre stenalder (tragtbægerkultur)	<p>1921: Rest af en forgravet, stærkt ødelagt Høj, 14 m i Tværmaal, nu 1 m høj. Den synes hovedsagelig at have været dannet af en stor Dyngge haand- og hovedstore Sten. I Midten staar i en Forsænkning et Par større Sten oprejst, aabenbart Rest af en ødelagt Grav (Gravkiste ?).</p> <p>- Græsgrøet i Mark, med enkelte Tjørnebuske.</p> <p>1934: Rest af en dysse, der blev sløjftet i 1934. Opmåling af højen og kamret ved J. Raben.</p> <p>1955: R 105: Runddysse (rød) med delvis forstyrret dyssekammer. Højen er stenfyldt, s. bilag. 4. 12. 34. Kamret ødelagt og højen udjævnet og overpløjet.</p> <p>2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er</p>

				<p>henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 280 og 78 (HAM6216 Brodalsminde (Havnbjerg omr. 34)): Dysse, nærliggende gruber samt en meget stort stolpehul. Stolpehullet er kun delvist undersøgt og indeholdte rester af et stort, uornamenteret tragt bæger, mange brændte benfragmenter, mindst 8 skrabere samt et fragment af en ildskørnet, tyndnakket flintøkse. Stolpehullet er stenforet og måler ca. 1 m i diameter og er mindst 1,1 m dybt. I området af stolpen blev der under rekognoscering fundet en koncentration af brudstykker af ildskørnede tyndnakkede økser. Over den overpløjede dysse (sb. 78) blev en tæt spredning af ildskørnet flint registreret. Gravhøjen blev ikke forundersøgt. Området er på 3.500 m².</p> <p>2021: Udgravning. Arkæologisk undersøgelse i forbindelse med etablering af et ferieresort på Nordals ved Havnbjerg. Et areal på ca. 156 hektar blev i 2019 forundersøgt, hvorved i alt 35 fundlokaliteter blev lokaliseret. Lokaliteten Brodalsminde område 34 (HAM 6216, Sb 78 Havnbjerg sogn) er én ud af disse lokaliteter: På en naturlig bakkehøjning var der her i 1921 og 1934 registreret sporene efter en overpløjet gravhøj. Ved forundersøgelsen i 2019 blev der her registreret et område på omkring 80 x 80 meter med spor efter gravhøjen i form af brændt flint og bearbejdet flint i pløjelaget. Herudfra blev et område i alt 3600 m² med henholdsvis bopladsindikationer og spor efter gravhøjen udpeget. Ved undersøgelsen i 2021 blev et areal på 1125 m² omkring kerneområdet af den brændte flint og dermed gravhøjen afdækket. Undersøgelsen påviste at gravhøjen var helt bortpløjet. På området blev blot fundet to kogestensgruber, tre gruber og en lille kulturlagsrest, bredt henført til oldtid. Det resterende 2400 m² store areal udpeget nordvest for gravhøjen med bopladsindikationer (Sb 280) er ikke blevet undersøgt, men friholdt for anlægsaktivitet.</p>
--	--	--	--	---

					Området er færdigundersøgt.
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	280	Havnbjerg	HAM6216 Brodalsminde (Havnbjerg omr. 34)	Boplads, yngre stenalder	<p>2018-19: Rekognoscering. Ved stenalderrekognoscering af matr. 522 Havnbjerg Ejerlav, Havnbjerg i forbindelse med den store forundersøgelse forud for Nordals Ferieresort (HAM 6064) blev der fundet mange boplads indikerende flintafslag og -redskaber fra Tragtbægerkultur til sen Neolitikum.</p> <p>2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 280 og 78 (HAM6216 Brodalsminde (Havnbjerg omr. 34)): Dysse, nærliggende gruber samt en meget stort stolpehul. Stolpehullet er kun delvist undersøgt og indeholdte rester af et stort, uornamenteret tragtbæger, mange brændte benfragmenter, mindst 8 skrabere samt et fragment af en ildskørnet, tyndnakket flintøkse. Stolpehullet er stenforet og måler ca. 1 m i diameter og er mindst 1,1 m dybt. I området af stolpen blev der under rekognoscering fundet en koncentration af brudstykker af ildskørnede tyndnakkede økser. Over den overpløjede dysse (sb. 78) blev en tæt spredning af</p>

					ildskørnet flint registreret. Gravhøjen blev ikke forundersøgt. Området er på 3.500 m ² . Området er ikke færdigundersøgt.
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	194	Havnbjerg	HAM 6215 Havnbjerg omr. 33	Langhøj, stenalder	<p>1955: R 171: Langdysse (rød), overpløjet, men godt kendelig.</p> <p>2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 194 (HAM6215 Havnbjerg omr. 33): Overpløjet langdysse Første gang registreret i Sognebeskrivelsen før 1955. Ved forundersøgelsen (rekognosceringsfasen) blev der på overfladen registreret en del ildskørnet flint. Området er på 1.345 m². Det afsatte område blev ikke undersøgt med søgegrøfter.</p> <p>2021: Udgravning. Arkæologisk undersøgelse i forbindelse med etablering af et ferieresort på Nordals ved Havnbjerg. Et areal på ca. 156 hektar blev i 2019 forundersøgt, hvorved i alt 35 fundlokaliteter blev lokaliseret. Lokaliteten Havnbjerg område 33 (HAM 6215, Sb 194 Havnbjerg sogn) er én ud af disse lokaliteter: På en naturlig bakkehøjning var der her i</p>

					<p>1908 registreret en overpløjet langdysse fra bondestenalderen. Langdysse var ved berejsning i 1955 stadig genkendelig i terræn. Ved forundersøgelsen i 2019 blev der på terrænhøjningen registreret et område på ca. 60x80 meter med spor efter gravhøjen i form af brændt flint samt fragmenter af tømursfliser i pløjelaget. Herudfra blev et udgravningsfelt på godt 1300 m² udpeget. Ved undersøgelse af dette område i 2021 blev det konstateret at gravhøjen var helt bortpløjet. På stedet registreres blot en ansamling på i alt 20 kogestensgruber uden øvrige anlæg eller bopladsindikatorer.</p> <p>Området er færdigundersøgt.</p>
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	305	Havnbjerg	HAM 6214 Havnbjerg omr. 32	Aktivitetsområde, yngre stenalder	<p>2018-19: Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragt bægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 305 (HAM6214 Havnbjerg omr. 32): Aktivitetsområde med såvel enkeltliggende gruber som komplekser af tætliggende gruber. Omkring en fjerdedel af den enkeltliggende grube i søgegrøften er udgravet. Heri fandtes store mængder flint, brændt ler, lerkarskår, som daterer gruben til bondestenalder</p>

					(Tragtbægerkultur 3300-2800 f.Kr.), og forkullede hasselnøddeskaller. Området er på 900 m2. Området er ikke færdigundersøgt.
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	196	Havnbjerg	HAM 6213 Havnbjerg omr. 31	Rundhøj, stenalder og kogestensgruber, bronzealder	1955: R 173: Overpløjet megalithgrav (rød). Megalithgrav med brændt flint på overfladen. 2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark). Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 196 (HAM6213 Havnbjerg omr. 31): Overpløjet dysse eller langdysse første gang registreret i Sognebeskrivelsen før 1955. Ved prøvegravningen (rekognosceringsfasen) blev der på overfladen registreret en tæt spredning af ildskørnet flint, ligesom der tidligere er fundet en sleben mejsel. Det afsatte område blev ikke undersøgt med søgegrøfter. Området er på 900 m2. 2021: Arkæologisk undersøgelse i forbindelse med etablering af et ferieresort på Nordals ved Havnbjerg. Et areal på ca. 156 hektar blev i 2019 forundersøgt, hvorved i alt 35 fundlokaliteter blev lokaliseret. Lokaliteten Havnbjerg område 31 (HAM 6213, Sb 196 Havnbjerg sogn) er én ud af disse lokaliteter: På en

					<p>naturlig bakkehøjning var der her i 1908 registreret en overpløjet megalit, ligesom jordbesidderen har fundet en flintmejsel på stedet. Et areal på ca. 870 m2 blev i 2021 afdækket hvorved det konstateredes at gravhøjen var helt bortpløjet. Bortset fra en koncentration af hvidbrændt flint i pløjelaget fra den neolitiske gravhøj, og i alt 8 kogestensgruber, antageligt fra bronzealderen, blev der ikke registreret arkæologiske spor.</p> <p>Området er færdigundersøgt.</p>
536 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	301	Havnbjerg	HAM 6211 Havnbjerg omr. 29	Kulturlag og gruber, yngre stenalder	<p>2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 301(HAM6211 Havnbjerg omr. 29): Lavning med udsmidslag fra Tragtbægerkulturen. En stor grube indeholder store mængder flint og keramik, bl.a. ornamenterede skår af Troldebjergtype (MN I). Fundmaterialet har et stort videnskabeligt potentiale til analyse af Tragtbægerkulturens keramikstile i den sydvestlige Danmark. Området er på 224 m2</p> <p>2021: Udgravning. Arkæologisk undersøgelse i forbindelse med etablering af et ferieresort på Nordals</p>

					<p>ved Havnbjerg. Et areal på ca. 156 hektar blev i 2019 forundersøgt, hvorved i alt 35 fundlokaliteter blev lokaliseret. Lokaliteten Havnbjerg område 29 (HAM 6211, Sb 301 Havnbjerg sogn) er én ud af disse lokaliteter: Et areal på 221 m² blev afdækket i en lavning, hvor der ved den arkæologiske prøvegravning var påtruffet gruber og kulturlag fra tragtbægerkulturen. Ved undersøgelsen blev to kulturlag delvist afdækket inden for feltet og samlet i kvadratmeter felter. Herudover blev fire gruber undersøgt. Herved fremkom en stor mængde flint, både be- og ubearbejdet, samt keramik med og uden ornamentik. Undersøgelsen viser at der er tale om et aktivitetsområde med tilknytning til en nærliggende boplads, som der desværre ikke er fundet spor efter. Fundene kan dateres til tidlig-mellemneolitikum.</p> <p>Området er færdigundersøgt.</p>
536 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	77	Havnbjerg	Havnbjerg	Rundhøj, yngre stenalder	<p>1921: Sløjfet Stengrav, nu kun en ganske svag, rund Højning, fuld af knust og brændt Flint.</p> <p>1955: R 207: Stenaldergrav (rød) nu kun svag rund højning fuld af knust og brændt flint.</p>
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	195	Havnbjerg	HAM 6212 Havnbjerg omr. 30	Rundhøj, stenalder	<p>1955: R 172: Megalithgrav (rød), overpløjet høj. En mængde brændt flint findes på højen.</p> <p>2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og</p>

					<p>konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 195 (HAM6212 Havnbjerg omr. 30): Overpløjet langdysse registreret første gang i Sognebeskrivelsen før 1955. Gravhøjen gen fandtes ved forundersøgelsen (rekognosceringsfasen) i form af en tæt spredning af ildskørnet flint. Området er på 454 m². Det afsatte område blev ikke undersøgt med søgegrøfter.</p> <p>Området er ikke færdigundersøgt.</p>
193 Lunden ejerlav, Havnbjerg	295	Havnbjerg	HAM 6200 Havnbjerg omr. 20	Kogestensgrubefelt, bronzealder	<p>Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 295 (HAM6200 Havnbjerg omr. 20): Kogegrubefelt på i alt 55 kogegruber i søgegrøfterne indenfor det udpegede område. Kogegruberne skal give materiale til sammenligning med andre kogegrubefelter (samlingspladser) i forundersøgelsesområdet og i museets ansvarsområde i det hele taget. Ikke mange fund knytter sig til området, foruden bronzealderkær</p>

					fra en grube. Lokaliteten kan formentlig dateres til bronzealder. Området er på 9.302 m2. Området er ikke færdigundersøgt.
193 Lunden ejerlav, Havnbjerg	183	Havnbjerg	Havnbjerg	Rundhøj, oldtid	1955: R 97: 94-98 - Fem rundhøje (grå), overpløjede.
193 Lunden ejerlav, Havnbjerg	293	Havnbjerg	HAM 6198 Havnbjerg omr. 18	Kogestensgruber, oldtid	2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtbægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark). Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 293 (HAM6198 Havnbjerg omr. 18): Otte kogegruber i søgegrøfterne. En undersøgelse skal give materiale til sammenligning (funktion, datering etc.) med andre kogegrubefelter i forundersøgelsesområdet og i museets ansvarsområde i det hele taget. Ingen genstandsfund knytter sig til områdets anlæg. Området er på 484 m2. Området er ikke færdigundersøgt.
193 Lunden ejerlav, Havnbjerg	294	Havnbjerg	HAM 6199 Havnbjerg omr. 19	Kogestensgruber, bronzealder	2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser; overfladerekognoscering efter flint,

					<p>magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragt bægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 294 (HAM6199 Havnbjerg omr. 19): Otte kogegruber i en udvidelse af søgegrøften. En undersøgelse skal give materiale til sammenligning med andre kogegrubefelter i forundersøgelsesområdet og i museets ansvarsområde i det hele taget. Ingen genstandsfund knytter sig til områdets anlæg. Området er på 190 m2.</p> <p>20221: Arkæologisk undersøgelse i forbindelse med etablering af et ferieresort på Nordals ved Havnbjerg. Et areal på ca. 156 hektar blev i 2019 forundersøgt, hvorved i alt 35 fundlokaliteter blev lokaliseret. Lokaliteten Havnbjerg område 19 (HAM 6199, Sb 294 Havnbjerg sogn) er én ud af disse lokaliteter: Et areal på ca. 200m2 blev i 2021 afdækket hvorved der blev registreret en klynge på syv kogestensgruber uden øvrige anlæg eller bopladsindikatorer, udover enkelte afslag og ukarakteristiske lerkarskår.</p> <p>Området er færdigundersøgt.</p>
469 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	131	Havnbjerg	Havnsbjerg	Boplads (enkeltfund), stenalder	1956: Lille stenalderboplads på leret bakketop, 1 knud, 1 blokafslag ?, 2 mikroflækkefragmenter, 5 afslag.
193 Lunden ejerlav, Havnbjerg	296	Havnbjerg	HAM 6202 Havnbjerg Område 35	Aktivitetsområde, yngre bronzealder-tidlig førromersk jernalder	2018-19: Prøvegravning. Arkæologisk forundersøgelse af areal på 133,3 af et planområde på samlet 155,5 hektar forud for etablering af ferieresort på Nordals. Forundersøgelsen var opdelt i tre faser;

					<p>overfladerekognoscering efter flint, magnetometerundersøgelse og gravning af søgegrøfter. Forundersøgelsen afslørede anlæg og fund fra fortrinsvis tragtægerkultur og ældre jernalder, i form af løsfund, udsmidslag, gruber, brønde, kogestensgruber, stolpehuller og hustomter. Herudover naturlige lavninger og dødishuller med udsmidslag fra samme perioder. I alt udskiltes på baggrund af forundersøgelsen 35 arkæologiske områder til eventuel efterfølgende systematisk udgravning. Dateringerne er baseret på genstands-, anlægs- og konstruktionstypologier og i ringere grad 14C-datering. OBS: Forundersøgelsesrapporten for alle lokaliteter er henført under Havnbjerg sogn, sb 277 (HAM 6064 Elsmark).</p> <p>Herværende lokalitet Havnbjerg sogn, Sb 296 (HAM6202 Havnbjerg omr. 35): Aktivitetsområde med lertagningsgruber. Fire af gruberne er snittet og jordprøver hjemtaget. I gruberne blev bl.a. fundet flintskrabere, knusesten, kværnstensfragmenter og keramik. Sidstnævnte dateres til yngre bronzealder eller ældre førromersk jernalder. Området er på 620 m2</p> <p>2021: Udgravning. Arkæologisk undersøgelse i forbindelse med etablering af et ferieresort på Nordals ved Havnbjerg. Et areal på ca. 156 hektar blev i 2019 forundersøgt, hvorved i alt 35 fundlokaliteter blev lokaliseret. Lokaliteten Havnbjerg område 35 (HAM 6202, Sb 296 Havnbjerg sogn) er én ud af disse lokaliteter: Et areal på ca.625 m2 blev i 2021 afdækket hvorved der blev udgravet et par håndfulde bopladsassocierede anlæg, overvejende affaldsgruber og/eller ildgruber, der tidsmæssigt kan dateres til sen yngre bronzealder (700-500 f.Kr.) / tidlig førromersk jernalder (500-300 f.Kr.).</p> <p>Området er færdigundersøgt</p>
573 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	265	Havnbjerg	Ærskov	Enkeltfund, ældre stenalder	1980: Løsfundne flintredskaber fra lokalitet nær stranden.

573 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	197	Havnbjerg	Havnbjerg	Rundhøj, yngre stenalder	1955: R 175: Overpløjet høj (rød) brændt flint.
599 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	211	Havnbjerg	Havnbjerg	Langhøj, yngre stenalder	1955: R 208: Langdysse (rød). Langstrakt flad høj med enkelte sten. Vistnok rest af langdysse.
199 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	80	Havnbjerg	Havnbjerg	Rundhøj, yngre stenalder	1921: To helt udpløjede Højninger [sb.80-81], fuld af knust og brændt Flint. Sikkert Pladser for sløjfede Stengrave. 1955: R 112: 112-113 To høje (grå) overpløjet.
199 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	81	Havnbjerg	Havnbjerg	Rundhøj, yngre stenalder	1921: To helt udpløjede Højninger [sb.80-81], fuld af knust og brændt Flint. Sikkert Pladser for sløjfede Stengrave. 1955: R 113: 112-113 To høje (grå) overpløjet.
557 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	198	Havnbjerg	Havnbjerg	Rundhøj, yngre stenalder- bronzealder	1955: R 176a: Rundhøj (rød), tværmål ca. 18 m, højde ca. 0.75 m. En stor sten i højmidten synes at hidhøre fra et dyssekammer.

3. Vejledende oversigt over registrerede beskyttede diger indenfor undersøgelseskorridoren (Museumsloven §29a)

Matrikelnumre	Dige-ID
46, 655 og 620 Svenstrup ejerlav, Svenstrup og 4 Nørreskov ejerlav, Egen	87.063
620 Svenstrup ejerlav, Svenstrup og 4 Nørreskov ejerlav, Egen	87.019
617 og 694 Svenstrup ejerlav, Svenstrup og 38 Nørreskov ejerlav, Egen	87.009
602 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.070
613 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.049
3 og 613 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.046
613 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.039
648 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.047
625 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.032
625 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.024
613 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.027
625 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	88.051
608 og 609 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	95.741
625 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.020
608 og 664 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	826.211
608 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.009
664 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.008
664 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	92.996
664 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	92.999
664 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.007
570 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	88.891
185 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	93.006
604 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	95.740
626 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	92.942
1 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	92.935
205 og 626 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	95.737
577 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	92.936
438 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	92.929
438 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	92.920
184 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	92.977

640 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	95.738
634 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	96.368
448 og 634 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	96.369
447 Svenstrup ejerlav, Svenstrup	95.739
505, 548 og 609 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	95.736
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	92.840
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	92.856
522 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	92.847
540 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	95.873
536 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	92.839
573 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	88.007
1 Lunden ejerlav, Havnbjerg	92.894
193 Lunden ejerlav, Havnbjerg	92.857
469 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	95.874
560 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	88.005
574 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	88.004
573 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	88.006
199 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg	88.003